

BİTKİLER ALEMİ

(=Regnum Vegetabile)

-büyük gruptan küçüğe doğru taksonlar-

Divisio = bölüm

Subdivisio = altbölüm

Classis = sınıf

Subclassis = altsınıf

Ordo = takım

Subordo = alttakım

Familia = familya

Subfamilia

Tribus = oymak

Subtribus

Genus = cins

Subgenus

sectio

Subsectio

series

Subseries

Species = tür

Subspecies = alttür

Varietas = varyete

Subvarietas

Forma = form

Subforma

* **Takson**, (Gk. taxis , “düzenleme” ; nomia "metod")
canlıların

*sınıflandırılmasında, bir hiyerarşi içinde düzenlenmiş tüm
birimlerin
ortak adı.*

-Herhangi bir taksonomik birime veya gruba takson adı verilir.
Taksonların temel birimi **tür** dür.

-Değişmez karakterleri her bitkide aynı olan ve tek bireyin
dölü olarak kabul edilen topluluğa tür denir.

-Bir türün bireyleri ancak kendi aralarında döllenebilir, diğer
türlerle döllenmez.

-Cins, familya, takım da birer taksonomik gruptur, birer
taksondur.

Bitki sistematığının kapsamına giren konulardan biri de isimlendirmedir.

Amacı, bir taksonun yani bir bitki veya bitki grubunun

-kesin ve tereddütsüz bir biçimde anlatılabilmesi için

-ona basit ve tek anlamı olan bilimsel bir isim vermeyi sağlamaktır.

Bu amaca ulaşabilmek için kurallar oluşturmak da bu uğraşın kapsamına girer.

Bitkiler 18. yüzyıla kadar birkaç kelime ile adlandırılmıştır.

Fakat botanikçilerin eline geçen yeni bitkilerin sayısında büyük bir artış kaydedilince isimlendirmenin bazı kurallara bağlanması gereği ortaya çıkmıştır.

İsimplendirmede kullanılan dilin uluslararası bir dil olması gerekir; işte bu nedenle eskiden de bilim dili olarak kabul edilmiş fakat günümüzde artık konuşulmayan ve tarafsız bir dil olan LATİNCE, taksonomide kullanılacak dil olarak benimsenmiştir.

Carl Linnaeus (sonra **Carl von Linné**, Latince yazılı kitaplarda **Carolus Linnaeus**) 1707'de Güney İsveç'te doğdu 1778'de Uppsala'da öldü; İsveçli biyolog, hekim ve fizikçidir.

Linnaeus, biyolojide sınıflandırmanın temellerini oluşturmuştur.

Linnaeus 1753'te yazdığı *Species Plantarum* (Bitki Türleri) adlı kitabında 6 bin kadar bitki türü için binominal* (ikili adlandırma) sistemini uyguladı.

Bu adlandırmada bitkiler, latince iki kelimededen yapılmış bir kombinasyon ile isimlendirilir.

* **bi(s)-** = iki defa; **nomen** = isim

Bir cins adı ile bunu izleyen ve bir taksonu belirleyen bir isim veya bir sıfattan oluşan birleşime kombinasyon denir.

Binominal (=İkili) İsimlendirme

Bir bitki adındaki ilk sözcük,
bitkinin genus (cins), ikincisi species (tür) adıdır.

Genus özel isimdir, bir isim veya isim olarak kabul edilen bir kelimedir.

Kökeni çok farklı olabilir, örneğin, bitkinin eski veya yerli adıdır (*Rosa*),
ya da tanınmış bir kişinin ismidir (*Cinchona*).

CINS ADI TEKİLDİR VE İLK HARFI BÜYÜK HARFLE YAZILIR.

Herhangi bir türün isminde, cins isminden sonra yazılan, türün adını belirleyen
sıfat ya da isime EPİTET denir.

Pinus (cins ismi) *nigra* (epitet).

İlk harfi küçük yazılır.

Otör , Yazar:

Bir bitkinin ismini bilimsel olarak belirleyen Latince bu iki sözcüğün ardından bir şahıs adı da yazılıdır.

Bu kişi, Latince adı o bitkiye ilk defa veren kişidir ve kendisine Latince adın yazarı denir.

FAMİLYA

Bitki sistematğinde benzer karakterleri taşıyan genuslar (cinsler) biraraya getirilerek familyalar oluşturulur.

Familya adı, isim gibi kullanılan çoğul bir sıfattır.

O familyadaki bir genus adından hareketle ve ismin gövdesine **-aceae** sonekinin ilavesiyle türetilir:

BİTKİLERİN TAYİNİ

Bir bitkinin tayin veya teşhis edilmesi, onun bilinen bitkilerden birisi ile aynı olduğunun saptanması anlamına gelir.

Bir bitkiyi tayin edebilmek için;

-Bitkileri tanımak karakteristik yapıları görebilmek ve anlayabilmek başta gelen koşullardır.

Teşhis edilecek bitki, bilinen bir yöreye aitse, o yöreden toplanmış bitkileri tanıtan bir kitaba (Flora** veya el kitabı) başvurulur.**

FLORA; genel anlamda, bir bölgede yetişen bütün bitkiler, yani o bölgenin bitki çeşidi demektir.

FLORA; aynı zamanda bir bölgede yetişen bütün bitkilerin yer aldığı kitaplara da verilen bir isimdir.

P.H. DAVIS (1918-1992)

-1965-1988 yılları arasında yayımladığı “Flora of Turkey and East Aegean Islands”

(=Türkiye Florası) adlı 10 ciltlik eseri ile tanınmıştır.

TAYİN ANAHTARLARI

---Tayin anahtarı, bitkileri suni olarak gruplara ayıran bir düzendir.

---Öyle karakterler seçilir ki bu karakterler, bir grup (veya tek) bitkide bulunurken diğerlerinde hiç bulunmaz.

---En çok kullanılan anahtarlar **dikotomik** (ikiye ayrılmış) anahtarlardır.

1a	2
2a	Takson
2b	3
3a	Takson
3b	Takson
1b	4
4a	5
5a	Takson
5b	6
6a	Takson
6b	Takson
4b	7
7a	Takson
7b	

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÇEŞİTLİLİĞİ

Yurdumuzda doğal olarak yetişen takson sayısı 12.000 civarındadır.

Bu büyük rakamın nedeni, Türkiye'nin çok farklı iklim ve coğrafi koşullara sahip ve çok değişik bölgelerden ibaret oluşudur.

-Türkiye floristik açıdan dünyanın sekiz büyük flora bölgesinden birinde yer almakta ve üç flora (fitocoğrafya) alanına ayrılmaktadır.

-Bunlarda ülkemizin kuzey kesimlerini içeren **Euro-Siberian (Avrupa-Sibirya)**, iç ve doğu Anadolu kesimlerini kapsayan **Irano-Turanian (İran-Turan)**, Ege ve Akdeniz sahillerini kapsayan **Mediterranean (Akdeniz)** flora alanlarıdır. Bitki çeşitliliği açısından Türkiye dünyanın zengin ülkelerinden biridir.

Bu zenginlik,

- ülkemizin çeşitli iklim tiplerine sahip olması,
- kısa aralıklar içerisinde önemli ekolojik değişikliklerin bulunması,
- jeolojik ve jeomorfolojik çeşitlilik, değişik karakterde sulak alanlara (deniz, göl ve akarsu) sahip olması,
- deniz seviyesinden 5000m'ye değin değişen yükseltilerde çok sayıda dağların bulunmasından kaynaklanmaktadır.

-Bir başka önemli etkende, ülkemizin Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasında bir geçiş konumunda bulunmasıdır.

ENDEMİZM: Bir bitki türünün dar bir bölgede sınırlanmış halde bulunmasıdır.

ENDEMİK BİTKİ: Yayılış alanı dar olan, yani yer yüzünün sadece belirli ve dar bir bölgesinde yetişen bitkiye Endemik Bitki denir.

Türkiye endemik bitkiler açısından da zengin bir ülkedir. Türkiye Florası'nı oluşturan taksonlardan yaklaşık 1/3'ü endemiktir.

HERBARYUM

Herbaryum, kurutulmuş bitki örneklerinden oluşan bir koleksiyondur.

Bitkilerin tayininde yardımcı olan bir kaynaktır.

Sistemik düzene uyularak saklanan bu bitki

örneklerinden karşılaştırmalı materyal olarak ve bilimsel

çalışmalar için yararlanır. Teşhis çalışmaları tamamlanmış

olan bir bitki, eğer varsa, evvelce toplanmış olan herbaryum

örneği ile de karşılaştırılarak teşhisi kesinlik kazanabilir.

FİTOTERAPİ:

Bitkilerin tıbbi amaçlarla kullanılmasıdır.

Tıbbi Bitki, sağlığın korunmasında ya da herhangi bir sağlık sorununda kullanılan bitkidir.

-Primer/Sekonder Metabolitler

-Etken/Etkin Madde

DROG:

**İlaçların hazırlanmasında kullanılan,
hayvansal ya da bitkisel kökenli
ham maddelere, ilaç
hammaddelerine verilen isimdir.**

**Elde edildiği kaynağa göre:
Bitkisel Droglar; Hayvansal Droglar
olarak ayrılırlar.**

DROGLARIN İSİMLENDİRİLMESİ

Droglar da bitki ve hayvanlar gibi 2 kelime ile isimlendirilir.

Dil olarak yine Latince kullanılır, fakat kurallar bitki isimlendirmedeki kadar kesin değildir.

Genel kural, ilk sözcüğün bitkinin kullanılan kısmını ya da organını belirtiyor olmasıdır.

Farmasötik Botanik (Prof. Dr. Nevin TANKER, Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU, Prof. Dr. Maksut COŞKUN; Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 528, 2016, Ankara) ders kitabı kaynak alınarak hazırlanmıştır.